

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

mpkslas - menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1986
KOVO MĖN. 22 d. / MARCH 22, 1986
PART TWO - Nr. 57(12)

Šiame numeryje:

- Estų poetas anglų kalba.
- Užsienio latvių knyga apie Latviją.
- Pirmajai latviškai knygai 400 metų.
- Nauja Skandinavijos ir Pabaltijo istorija.
- Karlis Skalbe „Kelias į pavasarį“.
- Andrejs Eglitis eilėraščiai.
- NEH stipendija Baltų studijoms — iššūkis mums.
- Pabaltijo 27 koncertas su Dana Pomerancaitė.
- Baltistikos studijų konferencija.
- „Margučio“ koncertas Chicagoje.
- Penkių dailininkų parodą aplankius.
- Įdomi paroda Los Angeles.

Kertinė Parasė

Estų poetas anglų kalba

Lietuvoje daugelį gerbėjų turįs ir Vidurio-rytų Europoje garsėjantis estų poetas Jaan Kaplinski 1985 m. prabilo angliškai. Amerikoje išėjo jo poezijos rinktinė, pavadinta *The Same Sea in Us All* (Ta pati jūra visuose mumyse). Kaplinskio poemos išvertė amerikiečių poetas Sam Hamill, talkininkaujant pačiam autoriui. Išleido Breitenbush Books, Portland, Oregon.

Šios knygos atsiradimas rodo, kad tikra poezija, nors ji būtų sujaudinta ir mažai kam težinoma „egzotiška“ kalba, anksčiau ar vėliau susilauks pasaulio dėmesio. Estų kilmės amerikietis Mall Peek padarė kelių Kaplinskio poemų pažodinius vertimus ir parodė juos Hamill'ui, sakydama, kad tai pirmas poetas, kuris ją taip sujaudino. Hamill'į tie eilėraščiai panašiai paveikė. Jis pasiuntė savo vertimus Kaplinskiui, kuris jam bemačiant atsakė, ir taip užsimezgė jų bendradarbiavimas ir draugystė.

Pirmieji atsiliepiamai Amerikoje apie Kaplinskio poeziją entuziastingi. Poetas Garry Snyder taip rašo: „Jaan Kaplinski yra draugas, kurio aš niekad nesu sutikęs, nors mes susirašinėjame. Iš savo finougriškos tėvynės, kurią supa slavų sfera, jis žvelgia toli į rytus ir vakarus. Savo šiuolaikinėse poemose jis iš naujo apmąsto Europą, pervertina istoriją.“

Kaplinskio vertėjas Hamill jį apibūdina kaip „antropologiską ekologą“ ir „žmogaus dvasios daržininką“. Pasak šio amerikiečių poeto, Jaan Kaplinskio, to „nepaprastai kilnaus ir grakštaus poeto“ kūryba „padeda mums suprasti istoriją ir jos pasekmes“.

Kaplinskis gimė lemtingaisiais 1941-ais metais Tartu mieste, Estijoje, lenko tėvo ir estės motinos sūnus. Jo tėvas netrukus žuvo Gulago konclageryje. Užbaigęs Tartu universitetą, Kaplinskis ir toliau gilinais lingvistiką, antropologiją, budizmą ir Azijos filosofijas.

Paties poeto žodžiais, pagrindiniai jo kūrybos

šaltiniai yra gili pasaulio kancija, atsiminimų skausmas, gyvūnijos žudymas, Trečiojo pasaulio tautų likimas ir gamtos darymas. Jis dažnai cituoja hebrajų išminčių, kuris tvirtina, jog rojus turi egzistuoti, nes pasaulis, kuriame gyvename, tikrai yra pragaras. Tačiau savo naujausiose poemose Kaplinskis atranda gydančią jėgą poezijoje, kuri sugeba žmogų iškelti virš jo kasdienės patirties ir padeda jam išvelgti jo „šventąją pradžią“.

Biologija ir gamtos mokslą Kaplinskis laiko „didingais ir kilniais užsiėmimais“, nes jų pagalba žmogus radikaliai pasikeičia. „Tai prasideda gamtos stebėjimu“ — rašo jis — „paukščių fotografavimu, gyvūnijos maitinimu, augalų aprašymu ir baigiasi visuotiniu gamtos mokslu, kuris pakeičia pasaulį į tai, ką aš anksčiau vadinau Utopija ir kas būdavo vadinama taikos viešpatija, „Aukso amžiumi“. Savo poemose Kaplinskis reikalauja „sugamtinti žmogų“.

Kai Kaplinskis kalba apie gamtos, gyvūnijos ir augmenijos išsaugojimą, jis turi omenyje ir mažąsias, skriaudžiamas tautas, jų kalbą, kultūrą ir papročius. Jis buvo vienas iš 40-ies estų kultūrininkų, 1980 m. spalio mėnesį pasirašiusių atvirą laišką Maskvos „Pravda“ ir Estijos kompartijos dienraščiui. Laiške kalbama apie estų šiandien jautiamą baimę ir netikrumą: be perstojo mažėja estų proporcija jų tėvynėje, ypač Taline; estų kalbos teritorija nuolat siaurinama; smunka estiškasis spaudos tiražas; perdėta propaganda primityviai perša estams rusų kalbą; į aukštus postus skiriami asmenys, menkai tepažįstantys estų kultūrą.

Tokioje aplinkoje, supamas cenzūros ir netikrumo, gyvena ir rašo Jaan Kaplinski. Iki šios dienos jis dar negali savo tėvo žudikų viešai pavadinti vardais, ar paminėti tą vietą, kur

(Nukelta į 2 psl.)

Užsienio latvių knyga apie Latviją

ALGIRDAS GUSTAITIS

Šių metų sausio mėnesio pradžioje man latviai įteikė puikią knygą *Latvia*, anglų kalba, gausiai iliustruota, drobėje įrišta, priedo — drobiname įmova. 29 cm x 29 cm didumo, 252 psl. Išleido The Book Latvia, Inc., St. Charles. Spausdino Dai Nippon Printing Co., Ltd., Tokyo, Japan.

Visų pirma stebina gausus redakcinis branduolys, pasiėmęs tokį didelį veikalą paruošti. Redaktorius Vito Vitauts Simanis. Išvardinta 12-ka redaktorių. Gausus latvių organizacijų sąrašas, talkininkės, rinkės duomenis, prenumeratas; jie iš įvairių kraštų, skirtingų religijų. Naudotasi 31 fotografo darytomis nuotraukomis, nevardinant sovietų okupuotoje Latvijoje esančių, taip pat parūpinusių vertingų nuotraukų, žinių. Turinys, išvardinant temas, autorius, puslapius. Pabaigoje — rinktinė bibliografija, beveik vien latvių autorių, minimos keturios lietuvių autorių knygos.

Įvadas pradedamas: „Latvia, situated almost directly in the geographical center of the European continent, has been the home of Latvians since time immemorial“ (7 psl.). Išvertus: Latvija yra beveik geografiniame Europos centre, kur latviai gyvena nuo neatmenamos senovės laiku.

Aprašant geografinę padėtį Europoje, tiktai Suomija, Estija ir Islandija yra šiauriau už Latviją. Latvija turi 66,000 kv. km, arba užima tokį plotą, kaip Belgija ir Nederlandija (Olandija) sudėjus draugą. Latviją didesnę už Daniją, turinčią 43,000 kv. km, Šveicariją — 41,000 kv. km, ar Izraelį, turintį 21,000 kv. km (9 psl.). Iš Jungtinėms Tautoms priklausančių 170 valstybių, trečdalis jų yra mažesnės už Latviją teritoriniu ir gyvenotojų skaičiaus atžvilgiu.

Greta nupieštas Europos žemėlapis — valstybės prieš Antrąjį pasaulinį karą. Duotas smulkus Latvijos žemėlapis, su šiaurėje Estijos, o pietuose — Lietuvos žemėmis. Latvijoje aukščiausia vieta turi 310 metrų arba 1017 pėdų — Gaižnis. Didžiausias Latvijos ežeras turi 56 kv. km arba 21 kv. mylių — Rėzna. Giliausias ežeras 65 m. — Dridzius.

Vidutinė Rygos temperatūra liepos mėnesį 17.9 laipsniai C arba 64.2 F, kai tuo laiku Stockholme 17 C, o New Yorke 24 C. Lietaus iškrenta maždaug tiek pat, kaip Stockholme ar New Yorke. Daug kitokių palyginimų.

Latvijos pajūris 494 km, arba 307 mylių, laisvas nuo ledų. Latvijos žemėse atrandama augalų ir gyvūnijos iš prieš 12,000 metų. Dabar Latvijoje yra beveik 13,000 rūšių gyvūnų, įskaitant 10,400 vabzdžių; kai kuriuos išvardinama.

Latvijoje miškai užima 26,5% šalies ploto. Gėlių žydėjimai vasaromis yra beveik magiška žavūs; kai kurie augalai turi gydomosios galios, apdainuoti liaudies

dainose. Puikios spalvotos nuotraukos: skrendančių paukščių būriai, vaikštinėjantieji elniai, varlė tyko vabalo, bitutė triūšia ant žiedo, neaprepiamai raudonų, mėlynų, žalių gėlynų laukai prie Jelgavos.

Sekančiuose puslapiuose — Latvijos miestų 56 spalvoti herbai. Atskirai didesni Rygos, Daugpilio, Liepojos, Jelgavos miestų herbai.

Keliolika puslapių skirta Rygai su daugybe nuotraukų. Spalvotas turistinis Latvijos žemėlapis iš 1938 m.; matome — Latvijos-Lietuvos pasieniu tenka 570 km, Latvija-Lenkija — 105 km, Latvija — Sovietų Rusija 351 km. Latvija-Estija pasienio sritis turi 375 km (52-53 psl.).

Šiuo laiku Latvijoje latviškai kalbančių apie 55%, iš viso apie 1.5 mil. žmonių. Latviškai kalbančių yra ir Sovietų Rusijoje, JAV-ėse, Kanadoje, Švedijoje, Vokietijoje ir kitur.

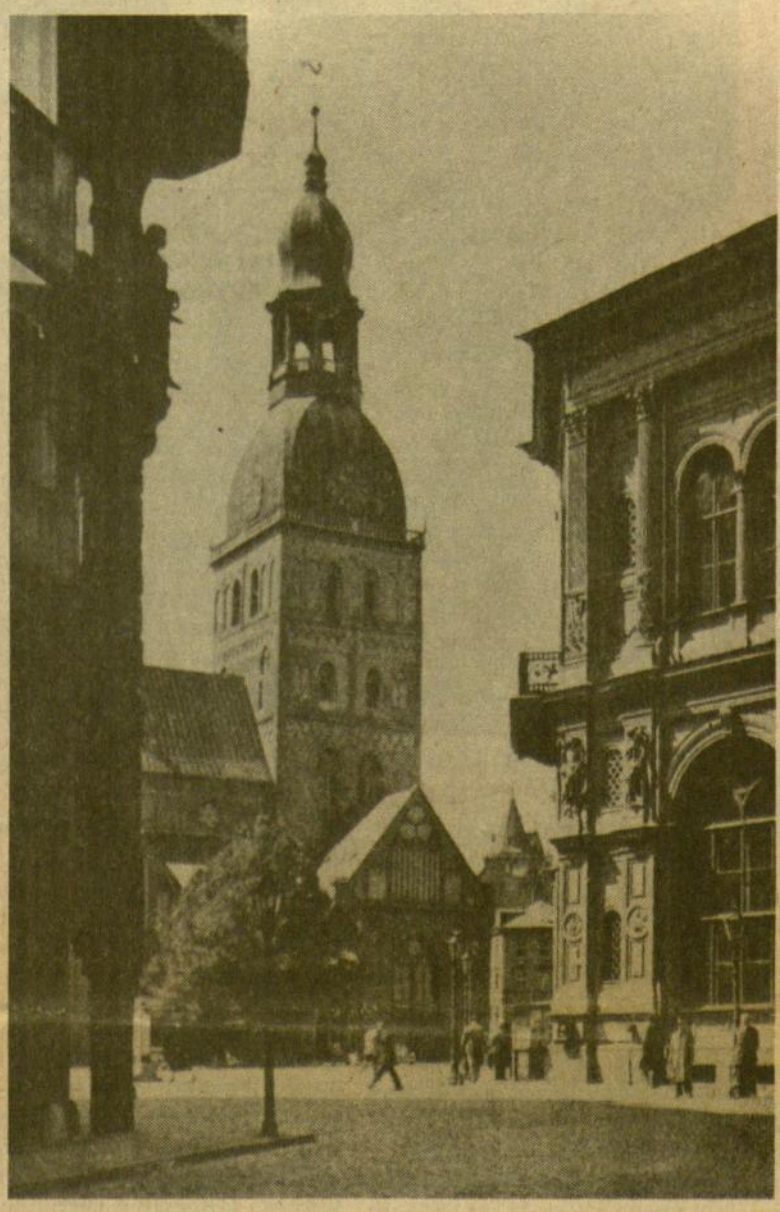
57 psl. skirtas latvių religijoms. Toliau — latvių papročiai.

Istorinėje lentelėje — 1236 m. ir 1260 metais minimi lietuvių. Kaip žinome, tada įvyko garsios Saulės ir Durbės kautynės.

„1290 — Germans overpower Semigallians. One hundred thousand people leave their native land for exile in Lithuania“ (62 p.). Taigi: 1290 metais 100,000 žiemgalių, bėgdami nuo vokiečių, paliko savąsias žemes ir persikėlė į Lietuvą.

Gerai aprašomi tūkstantmečiai prieš Kristų.

Pasigerėtinos spalvotos nuotraukos su gražiais asmenimis, daugiausia moterimis, dėvinčiomis tautiniais rūbus. Latvių tautinių švenčių nuotraukos iš JAV-ų, žavi kanklininkė, senieji muzikos instrumentai. Senieji žemėlapiai, latvių mokslininkai, senųjų knygų puslapiai, monetos, pašto ženklai, latvių veikėjų nuotraukos, o Krišjano Barons atvaizdui skirta pusė puslapio — jis surinko, užrašė labai daug latvių dainų. Latvių karių kovos, griūvant caro

Rygos katedra.

Rusijai, bandant atstatyti nepriklausomą Latviją. 1919 m. lapkričio 28 d. latviai iš savo žemių išvyjo bermon-tininkus, patraukusius į Lietuvą.

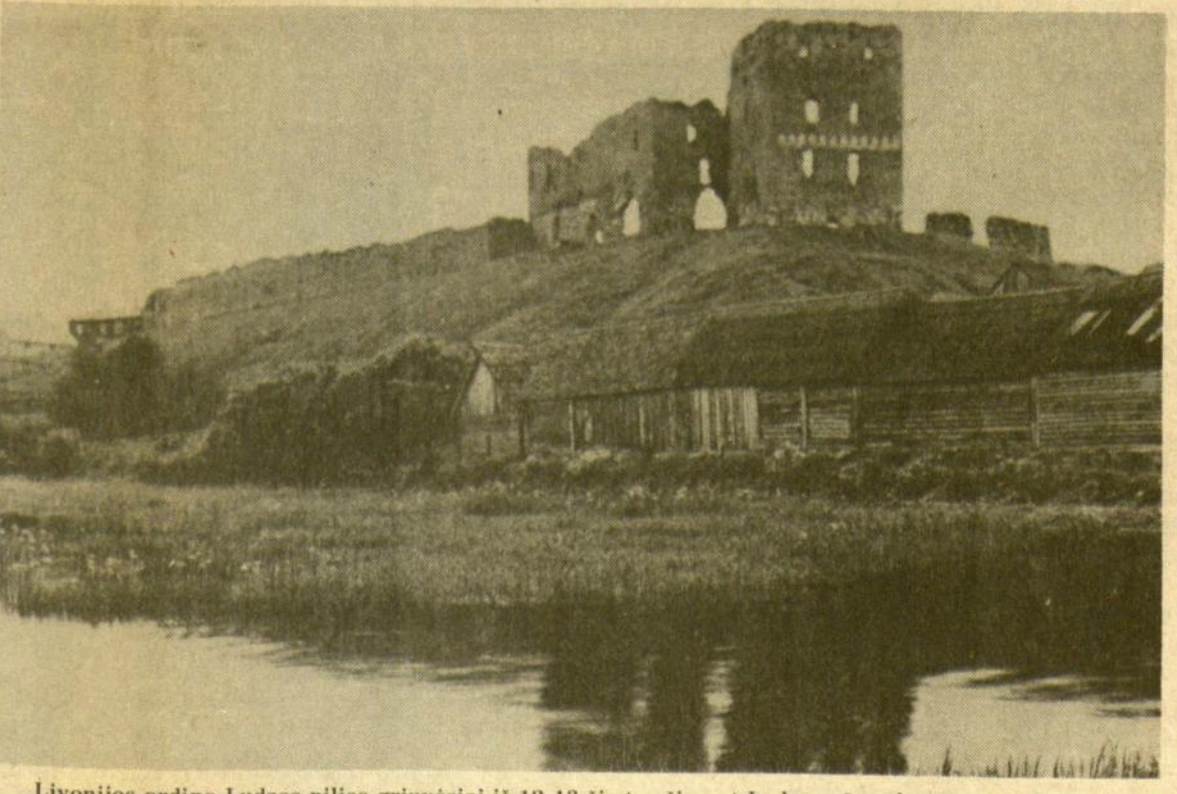
pienininkystės ir mėsos gamyba buvo didesnė už Šveicarijos ir Danijos (130 p.). Nušviečiama latvių pramonė, švietimas, skautai.

Vakarų valstybės norėjo, kad Latviją, Estiją ir kt. kovotų už „Baltąją Rusiją“, ir tebesilaikė įsitikinimo, jog turinti būti „viena nedaloma Rusija“, ignoruojant nepriklausomybės teises Latvijai, Estijai, Lietuvai, Suomijai, Ukrainai ir kitoms (126 p.).

Pirmasis pasaulinis karas latvių gyventojų skaičių nuo 2,500,000 nukirto iki 1920 m. buvusių vos 1,600,000. Pasi-rašius su Sov. Rusija taikos sutartį, iš Rusijos sugrįžo apie 200,000 latvių. 1939 m. Latvi-joje buvo apie du milijonai gyventojų.

Nepriklausomybės laikotarpiu. Latviai pravedė žemės reformą, skiriant, vidutiniai, po 20 ha (50 akru), kai Vengri-ja skyrė tik 1 ha, Lenkija 4.75 ha, gi Rumunija tik 0,75 ha. Netrukus pasirodė tokio žemės paskirstymo teigiami duomenys ir 1939 m. Latvijos

Rašoma apie Sovietų Ru-sijos klatingus Latvijos, Estijos, Lietuvos okupavimus, pradėtus 1939 metais. Latvijos pinigai, pašto ženklai, jų svarbesnieji rašytojai su gausybe nuotraukų, teatrai, baletas, opera. Šiame skyriuje įdomus sakinytis apie okupuotos Lietuvos teatrą:

Livonijos ordino Ludzos pilies griuvėsiai iš 12-13 šimtmečio ant Ludzos ežero kranto. Latvi-joje.

„As indicated in various publications, Latvian theatre sadly lags behind its Estonian and Lithuanian counterparts in attempts at experimental work and in willingness to risk divergence from the „Party line“ (160-161 p.). Taigi, pripažįsta, kad sovietinė okupacijoje latvių teatras yra pasigailėtinai atsilikęs nuo estų ir lietuvių teatrų bandymų ir pastangų atitrūkti nuo „partijos linijos“. Toliau skaitome, kad tatai gal dėl stiprių asmenybių stokos. Tarp duotų teatrinių vaidinimų latvių teatruose matome sceną iš „Mindaugo“, suvaidinto 1979 m. Rygoje. Nenurodo autoriaus, nei teatro. Mąnytina, jog tai lietuviškas vaidinimas.

Latvių dainų šventės, latvių pasaulinio garso sportininkai, 1963 m. Miss U.S.A. gražuolės karūną laimėjusi latvaitė Maritė Ozers.

Siaubinga Sovietų Rusijos okupacija, naikinti latviai. Dokumentai nuotraukomis, įskaitant „atneštą rusų kultūrą“, latvių išdavikus, spaudoje tvirtinimą, kad nebus įvesti kolchozai. Sovietų nužudyti latviai, sąrašų dalis į Rusiją išvežti latviai. Kai kurie žuvo nesiduodami suimami. Vienoje nuotraukoje — Antrojo pasaulinio karo pradžioje Lietuvoje į nelaisvę paimti bolševikų kareiviai (197 p.) Sovietų Rusijoje koncentracijos lageriais nusėtas žemėlapis, įskaitant okupuotą Lietuvą.

211 psl. latviai kloja gėles, uždega žvakutes prie jų prezidento Janis Čakstė kapo-paminklo, gretimai stovint sovietinės policijos (milicijos?) vyrams.*

Nuotrauka — Popiežius Jonas Paulius II sveikina į kardinolus pakeltą latvi J. Vaivodą.

212 psl. lentelė parodo latvių ir kitus jų krašte gyvenančius. 1935 m. latvių 78,5%, rusų 10%. Gi 1979 m. latvių tik apie 52%, rusų apie 32%. Lietuvių Latvijoje kaip buvo, taip ir palikę apie 5%. Toliau — latvių persekiojimo Latvijoje vaizdai; atsvarai — latvių gyva veikla JAV-ėse ir kitur užsienyje, įskaitant latvių stovyklavietes su gražiomis latvaitėmis; užsienio latvių spaudos puslapiai; latvių kunigas Maris Kirsons, giliai idūręs ranką, varvina savo kraują ant Sovietų Rusijos vėliavos, simboliškai vaizduojant rusų daromas skriaudas jo tautos žmonėms; toji nuotrauka iš konferencijos Madride 1980 metais.

Knyga *Latvia* yra vertingas užsienio latvių inšas kovoje ne tik už Latvijos būsimą nepriklausomybę, bet ir talka kitiems pabaltiečiams. Dėkoti šios knygos latviams redaktoriams, talkininkams. Leidėjo adresas: The Book Latvia, Inc., 4N013 Randall Road, St. Charles, Illinois, U.S.A. Knygos kaina nenurodyta.

* Janis Čakstė (1859.IX.14 — 1927.III.14) pirmasis nepriklausomos Latvijos prezidentas. 1916 m. Stockholme išleido knygą *Die Letten and ihre Latvija*. 1918 m. išrinktas latvių Tautinės Tarybos pirm. 1920 m. Latvijos Steigiamojo Seimo pirm. 1922 m. išrinktas Latvijos respublikos prezidentu, 1925 m. perrinktas.

Pirmajai latviškai knygai 400 metų

Pernai suėjo 400 metų, kai Vilniuje buvo išspausdinta pirmoji latviška knyga *Catechismus Catholicorum Iscige pammacischen...* — šv. Petro Kanizijaus (1528-1597) lotyniškojo mažojo katekizmo vertimas. Jos prakalboje kreipiamasi į eilinį krikščionį skaitytoją, toliau eina maldos ir pabaigoje — giesmės.

Sios knygos sudarytojas ir vertėjas, nors jis niekur nenurodytas, manoma, buvo Erdmanas Tolgsdorfas (1550-1620), kuris 1582 metais iš Varmijos buvo siunčiamas į Livoniją švietimo ir katechizacijos darbu. Tolgsdorfas, išmokęs latvių kalbą, ėmė ruošti tekstus pirmiesiems latviškiems leidiniams. Jo išverstą Petro Kanizijaus katekizmą 1585 m. išspausdino Vilniaus universiteto spaustuvininkas Danielius Lancicijus.

Vilniuje tuo metu buvo jau kelios spaustuovės, o Rygoje dar nė vienos. Jau 1570 m. Vilniuje įsteigta jėzuitų kolegija po devynerių metų gavo universiteto teises. Tai buvo pirmoji aukštųjų mokslų įstaiga ne tik Pabaltijo šalyse, bet ir visoje Rytų Europoje. Vilniaus universitetas tapo Lietuvos, Latvijos, Gudijos, dalies Ukrainos bei Lenkijos mokslo ir kultūros centru. Jo žinioje buvo kolegijų steigimas Rygoje, Dorpate (Tartu), Polocke bei kitur, mokytojų ir mokymo priemonių paruošimas. Kadangi universitete ir kolegijose dėstomoji kalba buvo lotynų, reikėjo pasirūpinti, kad ir studentų gimtosiomis kalbomis būtų lektūros: elementorių, katekizmų, gramatikų, giesmyčių ir kt. Vilniaus universiteto auklėtinis Jurgis Elgeris parengė ir pirmą latvių-lotynų-lenkų kalbos

Latvaite

Nuotrauka Vytauto Maželio.

žodyną (panašiai kaip lietuviams Konstantinas Sirvydas). Vilniuje buvo išspausdinta ir pirmoji latvių kalbos gramatika bei giesmynas. Petro Kanizijaus katekizmo latviško vertimo vienas egzempliorius yra Uppsalos universitete, Švedijoje, o antras, nepilnas egzempliorius prieš Antrąjį pasaulinį karą buvo Varšuvos universitete. Tolgsdorfio katekizmo vertimas savo istorinėmis aplinkybėmis giminingas

Martyno Mažvydo 1547 m. katekizmui — pirmajai lietuviškai knygai. Juos teskria 38 metų tarpas, abu nedidelio formato ir apimties, abu turėję panašią paskirtį. Kaip lietuviams, taip ir latviams katekizmai nutiesė kelią spausdintam savo kalbos žodžiui. Kitais metais po Tolgsdorfio katekizmo Karaliaučiuje išspausdintas protestantiškas Martyno Luiterio katekizmo vertimas, o po to ir kitos latviškos knygos.

Nauja Skandinavijos ir Pabaltijo šalių istorija

Naujai ruošiamą Skandinavijos istorijos knygą įjungs Pabaltijo kraštus — Estiją, Latviją ir Lietuvą, kadangi skandinavų istorikai suskato panagrinti gausius istorinius ryšius tarp šių trijų kraštų ir jų pačių valstybių. Knyga rašo istorikas Søren Sørensen, kuris taip pat yra Šiaurės istorikų draugijos pirmininkas.

Tarp kitų klausimų savo knygoje jis kreipia dėmesį į ryšius tarp estų akmens amžiaus kultūrų (vad. Kunda kultūrų) ir danų akmens amžiaus kultūros (vad. Maglemosekultūr), nes, atrodo, yra buvę daug sąlyčio tarp Skandinavijos ir Pabaltijo kraštų priešistoriniais laikais. Pavyzdžiui, šaltiniai liudija daugelį ryšių tarp suomiškai kalbančių atėjūnų į Baltijos jūros rytinį pakraštį tūkstantį metų prieš Kristų ir latvių bei lietuvių. Maždaug Kristaus gimimo laiku vėl buvo didelė banga kilčių, atsikeliančių iš Estijos ir Suomijos. Knygoje taipgi bus nagrinėjamos teorijos apie danų persikėlimą į Kattegato sritį iš pietų Rusijos per Estiją. Tautų kraustymosi metu Estija buvo apgyventa daugelio finougrių kilčių, ką liudija, pvz., ir senoji suomių kronika Kalevala.

Taip pat ir viduramžiais bus iš pagrindų nušviesti naujajame veikle. Čia bus nagrinėjami danų ir švedų kryžiaus karai į kraštus aplink Suomijos įlanką nuo 11-to šimtmečio vidurio iki 1219 metais. Knygos autorius Søren Sørensen diskutuos naujas teorijas, kodėl susidarė legenda apie „Dannebrog“ — danų valstybinės vėliavos (balto kryžiaus raudoname dugne, kuri ir dabar yra Danijos vėliava) nusileidimą iš

dangaus mūšio metu Estijoje. Danų viešpatystė Pabaltijyje užsibaigė 1346 metais, kada Valdemaras IV Atterdagas pardavė Estiją vokiečių ordinui. Po 215 metų Estija vėl atsidūrė skandinavų įtakos srityje, kai Tallinas (vardas reiškia „danų miestas“) pateko į Švedijos valdas. Tačiau Švedija prarado savo Pabaltijo provincijas 1721 metais Rusijos imperijai. Nuo tada gan didelė švediška kalbančių Pabaltijo gyventojų mažuma pateko po rusų viešpatystę, tačiau šie Estijos švedai ir toliau vaidino didelę kultūrinę rolę krašto istorijoje.

Pabaltijo kraštų Nepriklausomybės kovose 1917-1921 metais švedai ir danų savanoriai dalyvavo estų pusėje prieš Lenino raudonąją armiją. O 1944 metais dideli skaičiai švediška kalbančių Estijos ir Latvijos gyventojų pabėgo į Skandinaviją.

Naują skandinavų istorikų susidomėjimą Skandinavijos ryšiais su Pabaltijo kraštais ypač paskatino praeitais metais vykęs Baltų tribunolas Danijos sostinėje Kopenhagoje ir Pabaltiečių jaunimo išvyka Baltijos jūra, siekiant iškelti Sovietų Sąjungos įvykdytą Estijos, Latvijos ir Lietuvos pavergimą pasaulio viešajai opinijai. Todėl ir Danijos spauda įvairiomis progomis rėmė istorikų pastangas iškelti Skandinavijos ir Pabaltijo šalių istorinius saitus, kaip pagrindą skandinavų rūpesčiui dabartiniu jų artimiausių kaimyninių šalių — Estijos, Latvijos ir Lietuvos likimu.

• Okupuotoje Latvijoje per metus išleidžiama maždaug 30-35 prozos ir 22-25 poezijos naujų knygų. Literatūros kritikos išleina 2-3, o literatūros istorijos — 5-6 knygos. Leidžiamas *Kritikos metraštis* ir literatūros palikimui skirtas almanachas *Vaiorykštė*. Vaikams ir jaunimui per metus tenka apie 40 originalių knygų.

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 2 psl.)
jis žuvo. Tačiau poetas niekad nenusilenkė, jis rašo kaip laisvas žmogus nelaisvoje šalyje. Kaplinskio žodis toksai galingas, nes dažnai jis kalba visų užkariautojų, pavergtųjų, skriaudžiamųjų lūpomis, kaip Romos imperijos nugalėtų galų vadas Vercingetorikas, kuris sako Cezariui:

Cezari, tu gali atimti iš mūsų žemę,
kurioje mes gyvenam,
bet negali atimti žemės, kurioje mes mirėm.

Kaplinskio „Marios Žemės baladėje“ aprašomi kryžiuočiai — užkariautojai, kalbos keitėjai, svetimų tvir-

tovių statytojai — tryliktame šimtmetyje, bet poemos dvasinis peizažas tinka ir šiai dienai:

Nuo kalvų aidai kalto dūžiai,
išakymai svetimais žodžiais,
Apžvelk jūrą ir miškus, žiūrėk,
kaip dingsta pievos ir vardai
...Jei netenki dainų ir kalbos,
viskas parasta.

Kitoje poemoje Kaplinskis tiesiai pareiškia:

... Mes nenorim
gyventi tame pačiame pasaulyje,
kaip Oliveras Cromwell'is ar
Josifas Stalinas.

Su tokiais posmais Kaplinskis, mažos tautos didelis poetas, dabar įžengia į anglų kalbos pasaulį.
Algirdas Landsbergis

Latvių drožiniai BATUN'o renginyje, New Yorke.

Nuotrauka Vytauto Maželio.

Karlis Skalbe

Kelias į pavasarį

Miškas buvo panašus į miltų maišą, negailestingai kratomą ir purtomą. Smulkūs balti sniego miltai sukosi ir blaškėsi, užpildami akis. Toliau trijų žingsnių nieko negalima matyti.

Jaunas keleivis — Gaida — sumišęs sustojo. Jis išgirdo kažką dejuojant, pasisuko ir pamatė susikūpinusią kaulėtą senę, kuri sukrito su žabų maišu ir niekaip negalėjo išsikapstyti iš sniego pusnies.

Keleivis užsikrovė žabus ant pečių ir ištraukė senę iš sniego.

— Ai, kaip šalta, kaip šalta! — dejavo ji, pūsdama į delnus.

Aplinkui juodavo niūrios eglės.

— Tetule, man rodos, kad aš paklydau. Pasakyk, kur kelias į pavasarį.

— Vai, dabar visi keliai užpustyti. Dabar niekas ten neina. Palauk, anksčiau juk aš žinojau... Tau reikia eiti ligi Tylos miesto, paskui paklausk pirmąjį genį, betupintį ant pušies viršūnės, jis tau pasakys.

Keleivis senelę palydėjo ligi jos grytelės pamiskėje, pasišildė prie jos žabų ugnies ir traukė toliau.

Po kelių valandų jis išbrido į didįjį kelią, kuriuo ėjo ir važiuo daug žmonių. Keleivis buvo svetimas šitame krašte ir nieko nepažino. Tačiau jis nesijautė vienišas. Jis gyveno su tais, kuriuos mylėjo. Jis gyveno savo sieloje. Kartais sniego migloje jis išskirdavo aukštą, palinkusį vyrą, savo eisena primenantį gerą ir ramų žmogų. Jis jam priminė jo mirusį dėdę. Bet pro šalį praėjo visai nepažįstamas žmogus. Kartais, vakaro prietemoje, pakėlęs apsiausto apykaklę ir užmaukšlinęs skrybėlę ant liūdny akių, jam priešais ėjo lyg jo brolis. Bet tai buvo apgaulingas panašumas. Jo brolis irgi buvo miręs.

Keleivis neturėjo draugų, bet jo širdis buvo sklidiną nuoširdumo. Svetimi žmonės, su kuriais jis ant vieno suolo ilsėjosi, nepersimetė su juo nė vienu žodžiu, jam atrodė esą daugiau nei broliai. Tai buvo draugystė iš tolo.

Tylos miestas, į kurį atėjo jaunuolis, ilsėjosi minkštam sniego debesyje, užliūliavusiam jį, atitraukusiam nuo žemės ir pavertusiam balta pasaka. Keleiviui atrodė, kad jis kartu su juo slysta kažkur į tolį. Gatvės buvo pilnos žmonių, bet nebuvo girdimi nei žingsnių garsai, nei ratų triukšmas, sniegas sugerdavo visus bruzdesius. Buvo tylu ir iškilminga. Ant paminklų papėdžių stovėjo statulos karalių baltomis mantijomis ir ant baltų žirgų, bokštus ir stogus uždenę sniego apdangalas. Miestelėnai atrodė mieguisti ir lyg įkyrėje patys sau. Keleiviui nepavyko su jais arčiau susipažinti, nes jis ieškojo kelio į pavasarį.

Iš balto Užgavėnių kalno viršūnės jis rogėmis nusileido kartu su linksmu berniukų būriu...

Platus žvilgantis kelias pasuko į apšarmojusį mišką. Auksas ir marmuras — saulė ir sniegas — plono šarmo sidabras tviskėjo ant medžių.

Ant aukštos pušies viršūnės tupėjo genys. Jis buvo puošniai apsirengęs: ant jo buvo margas frakas, pilkai melsva šilkinė liemenė ir raudonos kelnės.

— Kodėl tu taip išsipuošęs? — paklausė keleivis.

— Ar tu nežinai, kad vis dar tebėra balių laikas, — rimtai atsakė genys.

— Ir iš tikrųjų, miškas buvo panašus į baltą šventišką salę, kur žėri šviesos, bet svečiai dar nebuvo atėję. Visur buvo jaučiamas kažkoks tylus ir iškilmingas laukimas.

— Mielas ponuli, pasakyk man, kaip rasti kelią į pavasarį?

— Nejaugi tu nejauti jo alsavimo? Eik toliau ir atrasi. O dėl manęs, aš pavasario nelaukiu. Vėl sulėks visi paukščiai. Dabar gi miške viešpatauju aš vienas.

Tuk-tuk — jis pradėjo kalti savo plaktuku, ir užšalęs medis pradėjo skambėti, kaip įtempta styga.

Jaunas keleivis žingsniavo užsnigtom,

žerinciom miško aikštėm. Jis sklaidė jas, kaip akinančius Dievo knygos puslapius, kuriuose surašyta tik saulėti žodžiai. Miškinų aikštelių pasaulyje jau virpėjo oras ir virš jų kilo plonas melsvas ūkas.

Žila voveraitė keleiviui numetė šiltą rudą kankorėžį, lengvai kvėpėjusį derva. Tai buvo pirmas pavasario ženklas, nes žiemos oras nekvepia.

* * *

Pavasaris atėjo. Vis šilčiau jis alsavo į keleivio veidą.

Kelio pašonėse sužaliavo žolėlės. Pirmą geležį keleivis užsiklėpė už savo skrybėlės. Oras prisipildė garsu, judesiu ir nerimu. Nerimas apėmė netgi numirėlius. Šykštus malūnininkas Šikšna kape negalėjo rasti ramybės, ir jam buvo leista trumpam grįžti į gyvenimą. Besėdėdamas ant kapo kauburėlio, jis pamatė jaunuolį,

Vidžemės kraštovaizdis, Amatos ir Zvarties upių sankaiva.

nerūpestingai žingsniausį su gėlėmis ant skrybėlės.

Malūnininkas buvo nepatenkintas savo išgyventu gyvenimu. Visą savo amžių jis praleido niūriuose rūpesčiuose. Jis susikrovė daug pinigų ir galiausiai juos užkasė. Jo pinigai niekam nebuvo naudingi. Kol jis gyveno, jis tegalvojo tik apie save. Dabar, kitos saulės šviesoje, jis tegalvojo tik apie kitus, nes jam pačiam jau nieko neberekėjo. Ką dabar veikia jo dukra? Kaip ji susidoroja viena užleistam malūneli?

Norėdamas susildyti savo šešėlį tarp gyvų žmonių, malūnininkas įsmuko į smuklę.

Smuklė buvo pilna žmonių, begrižtančių iš pavasarinės mugsės. Malūnininkas tylutėliai vienoje kerteje atsisėdo, o šeiminiškė jam atnešė stiklą alaus.

Įėjo ir Gaida. Jis atsisėdo už ilgo stalo ir pradėjo valgyti į kelionę pasiimtą duoną.

Staiga kerteje kilo triukšmas.

Keikėsi šeiminiškė. Pasirodo, malūnininkas neturėjo kuo sumokėti už alų. Jis nepalietė stiklo, stovėjusio priešais jį, tik puta buvo nusėdusi.

Malūnininkas žvilgsniu apžvelgė visus, ir jo akys sustojo prie jauno keleivio.

Gaida atsistojo, priėjo prie keisto, tylaus nepažįstamojo, ir ant stalo numetė pinigą už jo alų. Jis buvo draugiškas netgi ir iš tolo. Jis iš karto pastebėjo liūdną vyrą, jam primenantį kažkokį pažįstamą. Juk Gaida gyvena su gyvais ir mirusiais. Jiedu išėjo iš smuklės.

— Mano sūnau, kur tu eini? — paklausė malūnininkas.

— Ieškau kelio į pavasarį.

— Aš žinau vietele, kokių maža šioje žemėje. Ten sustojo pavasaris, ir iš ten tau niekur neberekės eiti. Ten tave nuvesiu. Tik eik pirmas. Man džiugu sekti paskui tave... Smuklėje buvo daug žmonių, bet tik tu turėjai gėles ant skrybėlės, ir atsirado grašis sumokėti už mano alų. Aš žinau, tu atidavei savo paskutinį pinigą.

Jie ėjo upės pakrante. Už krūmų čiurolė vanduo. Tarp sidabruotai pilkų alksnio šakų, ieva jau iškabino baltai žydrius spurgus savo dar neišsiskleidusių žiedų.

Nepažįstamas, kažko besisaugodamas, Gaidą atvedė prie malūno:

— Pasižvelk į šias duris, čia tu rasi laimę. Ir štai ką aš tau dar pasakysiu, — snabzdėjo malūnininkas jaunuoliui į ausį: — Sode kask prie trečios obelies, ketvirtoje eilėje nuo kelio, ten užkastas puodas su pinigais.

Gaida paspaudė nepažįstamojo ranką, kuri buvo keistai rami ir šalta.

Jaunuolis pasibeldė ir jam atidarė duris nuostabaus grožio jauna mergaitė.

Keleivis išžiūrėjo į jos veidą, ir jam pasirodė, kad prie to slenkščio sustojo kvapusias pavasaris. Jis nebenerėjo niekur kitur eiti.

O nepažįstamasis patyliukais prasmuko pro sodą tvorą. Apsidaires, Gaida pamatė, kad medžių šakos ir pernykštė žolė prasišviečia pro jį. Nepažįstamasis iš lėto dingto tolumoje.

Išvertė Povilas Gaučys

Karlis Skalbe

Žymus latvių rašytojas ir poetas Karlis Skalbe gimė 1879 m. Latvijos Piebalgoje, kalvio šeimoje. Už tautinę veiklą caro policijos buvo persekiojamas, kalinamas ir ne kartą turėjo bėgti į užsienį. Latvijos Nepriklausomybės laikais jis buvo seimo nariu ir bendradarbiavo spaudoje. Rusams okupavus Latviją, jis pasitraukė į Švediją ir 1945 m. mirė Stockholme.

Karlis Skalbe sėmė savo įkvėpimą iš liaudies kūrybos. Retas latvių rašytojas taip išgilino ir suvokė dvasinį latvių tautos palikimą ir taip įkvėptai apdainavo gimtosios šalies gamtą.

Karlis Skalbe išgarsėjo savo pasakom, ir jos užima svarbią vietą jo kūryboje. Joms būdingas nepaprastas vaizdingumas ir kartu paprastumas, nuoširdi šiluma ir draugiškumas. Jo pasakose apdovanoti kalba, mąstymu ir jausmais visi negyvi daiktai, visi žvėrys ir paukščiai, medžiai ir vanduo — visa gamta. Jo pasakų didvyriai nuoširdūs, paprasti ir geri, jų nepalaužia jokie gyvenimo sunkumai.

Skalbės pasakose kartais maža nuotykių, visa jausta į vaizdingą pasakojimo audklę ir tai žavi skaitytoją. Jis vaizduoja geras ir piktas jėgas, nors mes zinome, kad simpatijos visad gėrio pusėje.

„Margučio“ koncertas Chicagoje

EMILJA
SAKADOLSKIENĖ

„Margučio“ ir vėl mūsų nenuvylė. Kovo mėn. 9 d. lietuviškos Chicago impresario Petras Petrutis į Jaunimo centro sceną išvedė du mažai girdėtus menininkus — sopraną Guodą Puzinauskaitę ir klarnetistą Ramūną Kireilį.

Pirmu išėjimu dainininkė atliko penkias lietuviškas dainas: Juliaus Siniaus „Našlaitės rauda“, Salomėja Čerienės „Kada girdžiu aš dainą“, Juozo Gruodžio „Visur tyla“ ir „O, ant kalno“ bei Juozo Karoso „Mergaitės svajonė“. Iš karto atkreipia dėmesį gražus tembras, balso pilnumas ir jėga. Tačiau galima kabintis prie šiek tiek duslaus žemo registro, gana atsargiai imamo aukštojo. Dėl nefokusuoto garso kaltas tarimas, o ne technika. Dainuojant lietuvių kalba, kaip ir kitomis, balsius galima ir būtina alteruoti, norint išvengti plataus garso. Apskritai solistė nelabai tvirtai jautėsi, atlikdama lietuviškąją dalį.

Visi minėti trūkumai dingo antrame solistės išėjime. Atlikto Louis Spohr (1784-1859) šešios dainos, Op. 103 (vokiškai), balsui, klarnetui ir fortepionui. Ankstyvasis romantikas Spohr šiandien daug maž primirštas, išskyrus gal pūtikų tarpe. Tik pastaruoju metu pradeda atgyti jo kamerinė muzika, ir ne be reikalo. Žavios, ekspresyvios *cantabile* melodijos; chromatiškos, bet neaštrios harmonijos patraukia klausytoją. Dainos atlikto be priekaištų — bene geriausia koncerto dalis. Solistė perteikė tekstą su įsitaupimu, o klarnetistas neatsakė šiam kūrinii reikalingo santūrumo. Ne mažiau reikšmingas ir pianistės Ramintos Lampsatytės-Kollars meistriskumas.

Tarp lietuviškų ir Spohr dainų Ramūnas Kireilis atliko Igor Stravinsky Tris pjeses. Jos sukurtos 1919 metais, kompozitoriaus neoklasikinio periodo pradžioje, kuomet jam daugiau rūpėjo formos meistriskumas ir precizija nei ekspresija (aišku, jos neat-sisakant). Kireilis neatitolo nuo šio stiliaus sampratos. Raiškumas išgautas meistrisku atlikimu, o ne kokiais dirbtiniais būdais. Žavus Kireilio kontroliuotas ir koncertuotas garso išgavimas, lyg nereikalaujant pastangų.

Antra programos dalis

Margučio koncerto kovo 9 d. Jaunimo centre, Chicagoje, programos atlikėjai: sol. Guoda Puzinauskaitė, klarnetistas Ramūnas Kireilis ir pianistė Raminta Lampsatytė-Kollars.

Nuotrauka Ritos Musonytės.

pradėta pasauline premjera Juliaus Juzeliūno trijų dalių Koncerto klarnetui ir fortepionui. Kūriny dedikuotas Ramūnui Kireiliui. Neišduodu jokios paslapties rašydama, kad mūsų klausytojai dar nėra labai dideli modernios muzikos mėgėjai. Tačiau kai tokia muzika yra pristatoma gerai ir suprantamai, publika ją ne tik toleruoja, bet ir priima. Tai patvirtino entuziastingos katutės po Juzeliūno koncerto. Atonaliniuose kūriniuose neretai pasigirsta lietuvių liaudies dainų derminės

figūros, ypač vidurinėje dalyje. Atlikimas nuostabiai švarus ir tikslus; ypač pagirtinas aukštasis registras.

Puzinauskaitė parodė, kad be reikalo nesišvaisto, pataupydama jėgas trim arijom: Giacomo Puccini „O, Mio Babbino Caro“ iš *Gianni Schicchi*, Pietro Mascagni „Son Pochi Fiori“ iš *L'Amico Fritz* ir Puccini „Donde Lieta Uscel“ iš *La Boheme*. Sėkmingiausia buvo pirmoji arija, parodanti solistės gana plačią emociją, dinaminę ir vokalinę skalę. Antroji ir trečioji gal trūko balsinės kon-

trolės, parodytos Spohr dainose (o gal tai iš dalies klarnetisto įtaka?). Solistė taipogi turėtų daugiau dėmesio kreipti sceninei laikysenai.

Programos pabaigai — Brahms Sonata f-moll, Op. 120. Šiuo atveju pagyrimai skirtini abiem dueto dalyviams — klarnetistui ir pianistei. Nors Brahmsas iš natūros romantikas, jo formos gana klasiškos ir stilius gana rafinuotas, atsisakęs bet kokio programiškumo. Atlikėjai suprato šį dvilypiškumą. (Ogi kartais keblu nustatyti ribą tarp sausumo ir santūrumo; tarp ekspresyvumo ir perdėto emocijingo.) Rezultatas — skoningas ir grakštus. Vientisumą be reikalo ardė publika, kuri dar neišmoko susilaikyti nuo plojimo tarp kūrinių dalių.

Po koncerto sužinojau, kad šiuo metu Guoda Puzinauskaitė pereina iš mecosoprano į sopranus. Tai turbūt paaiškina kai kuriuos nepriekius. Be abejonės, jie bus įveikti. Linkėtina, kad daug žadanti solistė ateity jautysti tiek pat namie su lietuvišku repertuaru, kiek su vokišku ar itališku.

Ramūnui Kireiliui — nei atimk, nei pridėk; nu, nebent platesnį lietuvių kompozitorių repertuarą.

Raminta Lampsatytė-Kollars — vien pagyrimai — už skonį, balansą, techniką ir išraišką.

Chicago teatruose

Atominės grėsmės drama

Gal pats egzotiškiausias šio sezono vaidinimas Chicagoje yra „The Assignment“, kurį stato Absolute teatras, 1225 W. Belmont. Scenoje ta drama pasirodė 1984 m. pavadinimu „End of the World“. Didelio pasisekimo neturėjo ir autorius ją perdirbęs dabar paleido nauju vardu: „The Assignment“. Iš pradžių atrodytų, kad tai lyg detektyvinė istorija, bet iš tikrųjų reikalas gilesnis. Drama turi įdomią istoriją — multimilijonierius Leonard Davis paskyrė autoriui Arthur Kopit 30,000 dol., kad pagal jo pateiktą 4 psl. planą sukurtų dramą, atbaidančią nuo atominio ginklavimosi.

Dramoje ir vaizduojamas autorius, kuris renka tam medžiagą, kalbėdamas su aukštais kariškiais, politikos vadovais, karinių veiksmų planuotojais. Iš kai kurių išgirsta, kad atominiai ginklai reikalingi atkūrimui, reikalingi pasirošimui pirmam puli, pramatant pavojų ir t.t. Autoriui (rodomam vaidinime) tokios dramos rašymas komplikuoju, jis delsia. Užsakytojas net revolveriu grasina. Pagaliau ryžtasi pradėti, sėda prie mašinėlės, pasisodinęs šalia savęs sūnelį, lyg vaizduodamas atominę grėsmę ateities kartoms.

Veikalas visai kitokio charakterio negu įprastiniai. Tragiška grėsmė maišosi su komiškomis proveržomis. Žiūrova verčia susimąstyti. Aktoriai savo sunkiam uždaviniui priaugę. Gary Schoepfel dėsto Columbia kolegijoje. Jeremy Sisto drama studijavo Louisville, Ky. Dramoje veiksmo ne tiek daug, gausiau psichologinių-filosofinių svarstymų ir režisierė Megan Peterson parodžiusi daug sumanumo, gausiai įnešdama praturtinančios išraiškos vaidyboje. Tam ji pasirošusi, gaudama magistro laipsnį Illinois valstybiniame universitete. Nuostabi ir scenos inžinerija — pagal reikalą išstumia kabinetus, užkandines įrengimus, darbo kambarius. Tai scenos planuotojo Russ Borski nuopelnas.

J. Pr.

PREMIJA LABIAUSIAI PASIŽYMĖJUSIAI MOTERIAI

Steigiama premija — tūkstančio dolerių — labiausiai pasižymėjusiai lietuvių moteriai savo inau lietuviškajai visuomenei ir lietuvių krikščionių kultūrai. Premijos steigėjas ir mecenatas — kun. dr. Juozas Prunskis. Premijos skyrimą ir įteikimą pavesta tvarkyti ateitininkų Giedros korporacijai. Premija bus skiriama kas antri metai.

PATIKSLINIMAS

Praejusio šeštadienio žinutėje apie *World Literature Today* žurnalo išleistą 1986 m. kalendarį, pažymintį kai kurių lietuvių rašytojų gimtadienių datas, išvardintų rašytojų, kurie buvo kalendarium įtraukti, sąrašą taip pat turėjo būti ir Kostas Ostrauskas (balandžio 5) bei Henrikas Radauskas (balandžio 23).

Penkių jaunų dailininkų paroda aplankius

Šių metų kovo 7 d. Jaunimo centro Čiurhonio galerijoje buvo atidaryta penkių dailininkų paroda. Šios penkių menininkės yra jaunos, visos gimusios Amerikoje 1952-65 metų laikotarpiu. Pradedant chronologiška tvarka, parodoje dalyvauja:

Diana Kizlauskienė, vyriausioji iš penkių, parodoje turi išstačiusi šešis savo kūrinius: penkis paveikslus ir vieną skulptūrą. Jos akriliniai kūriniai yra suabstraktinti, vos įžiūrimomis organinėmis formomis. Dailininkė naudoja ryškia spalvų skalę su laisvai plaukiančia linija. Skulptūra, pavadinta „Kryžius“, yra kolažas, sudarytas iš surinktų senų kaulų, paukščių plunksnų ir pluoštinių medžiagų kaip virvės ir siūlai. Šioje skulptūroje Daiva Karužaitė išgauna savotišką mistiką, paslaptį antgamtiską jėgą.

Jonė Karužaitė-Arceno taip pat prisistato su šešiais meno kūriniiais. Jos darbai yra ryškių spalvų su iškreipta linija, primenantys fovizmo stilių. Nerūpestinga linija dėdama grynas spalvas vieną prie kitos, be jokių perėjimų ar šešėlių, ji savo kūriniuose išgauna žaismingą ir gerą nuotaiką. Kūrinyje po apsilankymo Lietuvoje, matome spalvotą pieštukų ir plunksnų nupaišytas žmogaus kūno dalis, dažniausiai siekiančias rankas ir kitokius mistiškų simbolių.

Dana M. Plepytė išstatė didelius aštuonis paveikslus. Ji prisistato kaip labai drąsi ir dramatiška menininkė. Ji yra geometrinių formų dailininkė, nes dažnai naudoja kvadratus, trikampius, apskritimus, aštusius kampus. Piešdama ryškiais spalvomis, ji ir abstraktinių bruožų kūriniuose išgauna dramatišką įtampą. Jos nutapyti miesto gatvės vaizdai, matomi iš įvairių perspektyvų, yra paslaptiniai ir kartu dramatiški savo nuotaika. Dailininkė kruopščiai ir preciziškai

SAULĖ JAUTOKAITĖ

pusiau paukštis, pusiau žmogus. Dianos Kizlauskienės spalvos yra prislopintos ir švelnios. Jos net ir ugnis yra švelniai raudona. Dailininkės ramūs meno kūriniai priverčia žiūrovą ilgiau prie jų sustoti ir pasigrožėti jų mistika.

Daiva Karužaitė-Gogola yra išstačiusi šešis savo kūrinius: penkis paveikslus ir vieną skulptūrą. Jos akriliniai kūriniai yra suabstraktinti, vos įžiūrimomis organinėmis formomis. Dailininkė naudoja ryškia spalvų skalę su laisvai plaukiančia linija. Skulptūra, pavadinta „Kryžius“, yra kolažas, sudarytas iš surinktų senų kaulų, paukščių plunksnų ir pluoštinių medžiagų kaip virvės ir siūlai. Šioje skulptūroje Daiva Karužaitė išgauna savotišką mistiką, paslaptį antgamtiską jėgą.

Jonė Karužaitė-Arceno taip pat prisistato su šešiais meno kūriniiais. Jos darbai yra ryškių spalvų su iškreipta linija, primenantys fovizmo stilių. Nerūpestinga linija dėdama grynas spalvas vieną prie kitos, be jokių perėjimų ar šešėlių, ji savo kūriniuose išgauna žaismingą ir gerą nuotaiką. Kūrinyje po apsilankymo Lietuvoje, matome spalvotą pieštukų ir plunksnų nupaišytas žmogaus kūno dalis, dažniausiai siekiančias rankas ir kitokius mistiškų simbolių.

Dana M. Plepytė išstatė didelius aštuonis paveikslus. Ji prisistato kaip labai drąsi ir dramatiška menininkė. Ji yra geometrinių formų dailininkė, nes dažnai naudoja kvadratus, trikampius, apskritimus, aštusius kampus. Piešdama ryškiais spalvomis, ji ir abstraktinių bruožų kūriniuose išgauna dramatišką įtampą. Jos nutapyti miesto gatvės vaizdai, matomi iš įvairių perspektyvų, yra paslaptiniai ir kartu dramatiški savo nuotaika. Dailininkė kruopščiai ir preciziškai

naudoja spalvotą kreidą (pastel) savo kūrinių nuotaikoms išreikšti.

Rasa Sutkutė, jauniausioji iš parodos dalyvė, yra žmogaus paišytoja. Visuose jos šešiuose kūriniuose dominuoja moters veidai ir figūros. Ji labai gabi ir jautriai pagavo madų modeliutojų šaltą užkulisinį gyvenimą. Visa tai ji atskleidžia savo gabios rankos laisvu braižu. Jos kiekvieno piešinio detalė yra kruopšti ir reikšminga.

Bendras šių penkių dailininkų darbų parodos įspūdis yra geras. Kiekviena save išreiškia savitai, skirtingu stiliumi ir skirtinga technika. Jos visos penkios yra drąsios, dinamiškos, savimi pasitikinčios menininkės. Lieka tik palinkėti, kad ir toliau šios kūrybiškos drąsos nenustotų.

Dėl LRD valdybos

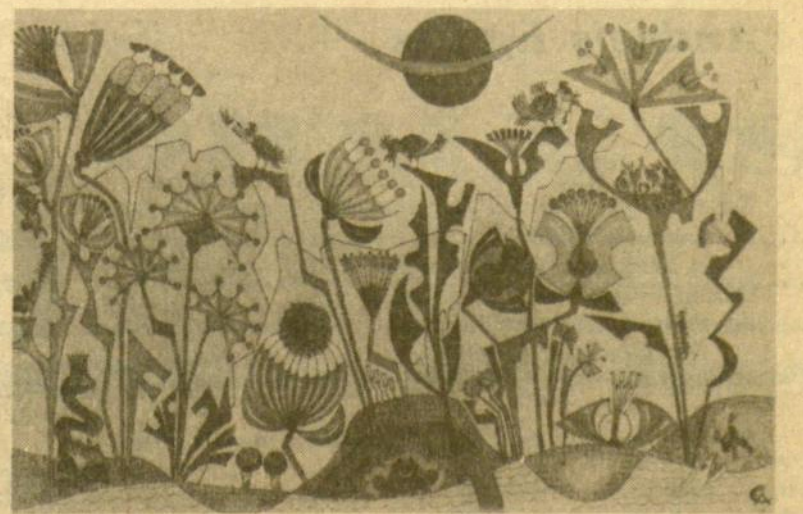
Kovo 15 d. *Draugo* kultūriniam priede, pranešime „Lietuvių rašytojų draugijos nauja valdyba“ yra įsivėlusios trys klaidos, dėl to jis yra visuomenę klaidinantis pranešimas. Maloniai prašau sekančiame numeryje įdėti šį pataisymą:

Pirma, LRD valdyba, sudaryta trejų metų kadencijai, nėra nauja. Visa valdyba yra buvusioji valdyba, nėra nei pridėta, nei atimta naujų asmenų;

Antra, visa buvusioji valdyba pasiliko savo pozicijose, tik pirmininkas su vicepirmininku pasikeitė pareigomis. Jokių kitų pasikeitimų nėra;

Trečia, „Dauguma LRD narių balsavo“ ir t.t. Pravestuose balsavimuose pasisakė 47 nariai arba 47% už dabartinės valdybos pasilikimą dar vienai trejų metų kadencijai. Visi balsavo už, *nė vieno balso nebuvo prieš*, taigi ne „dauguma“, o visi. Lapelius skaitė Rimas Vėžys.

Anatolijus Kairys, buvęs LRD valdybos pirmininkas

Edmundas Arbas

Egzotikos fantazija (spalvota grafika)

[domi paroda Los Angeles

Kodėl ir kuo įdomi? Kai dailininkas parodo mums savo kūrinius, paroda gali būti ir įdomi, ir ne. Bet kai architektas išstato tapybas, šaržus, o ne pastatų projektus, jau pats tas faktas padaro parodą įdomia.

Drauge su Lietuvių žurnalistų sąjungos ruošiamu Nelės ir Arvydo Paltinų koncertu balandžio 5 d. Los Angeles vyks ir arch. Edmundo Arbo dailės darbų paroda. Gretimoms klasėms patalpoje bus publikai malonu pamatyti architekto Arbo antrąją sielos pusę, kur jo gamtos piešiniuose išsiskleis jo

romantiškoji siela, o žmonių šaržuose pamatysim, kaip mes jam atrodom iš juokingosios pusės. Su tikra architekto dovana išstudijuotos detalės, spalvų ir šešėlių žaismas mus nukels į visai naują priėjimą prie piešinio, negu esam įpratę matyti dideliuose aliejuose.

Šeštadienio, balandžio 5 d. koncerto metu, tarp Nelės Paltinienės dainų prieš mūsų akis perbėgs tie dailės darbai skaidrėse, o sekmadienį tuos darbus galėsim atidžiau pastudijuoti iš arčiau. Visi kviečiami susipažinti su šia įdomia paroda.

RKV

NAUJI LEIDINIAI

• **AIDAI** Nr. 6 (1985 lapkritis-gruodis). Dvimenėsinis kultūros žurnalas. Vyriausiasis redaktorius dr. Leonardas Andriekus, OFM, 361 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207. Leidžia tėvai pranciškonai. Administruoja T. Benvenutas Ramanauskas, OFM, 361 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207. Metinė prenumerata — 20 dol., vieno numerio kaina 3.30 dol.

Antanas Paškus straipsnyje „Terapinės kultūros įtaka katalikybei“ praplečia savo mintis, kurios skelbtos knygotėje *Asmuo ir laisvė* (išleista Ateitininkų bibliotekos serijoje 1984 m.). Perspausdinamas pluoštas Venancijaus Ališo eilėraščių iš jo praeitais metais pasirodžiusios rinktinės *Anapus marių*. Vincas Natkevičius straipsnyje „Juozui Girmiui 70 metų“ žvelgia į asmenį ir filosofiją. Dr. Albertas Gerutis suapžindina su Lietuvos kaimynu Latgala. Jonas Dunčia paminė Marius Katiliškio mirties penkmetį ištraukę iš *Miškais ateina ruduo* pyne. Vincentas Liulevičius tesia draugų ir mokinių prisiminimus apie prėlatą Vladą Butvilą. Skyriuje „Iš minties ir gyvenimo“ Juozas Prunskis kalbasi su Stanley Balzekas, Jr. Paminimas prezidento Aleksandro Stulginskio šimtas gimtadienis. Prisimenamas dr. Bronius Povilaitis. Alina Staknienė aprašo 1985 m. Santaros Šviesos suvažiavimą Tabor Farm, Sodus, Mich. „Knygos“ skyriuje aptariama Venancijaus Ališo poezi-

jos rinktinė, trys etnografinės knygos. Antanas Musteikis kedena Prana Visvydą dėl *Dangaus ir žemės šaknų* recenzijos. Žurnalas skoningai iliustruotas lietuvių dailininkų darbų nuotraukomis.

• **METMENYS** Nr. 50 (1985). Kūrybos ir analizės žurnalas, leidžiamas AM&M Publications dukart per metus. Redaguoja Vytautas Kavolis. Dickinson College, Carlisle, PA 17013. Administruoja Marija Paškevičienė, 3308 West 62nd Place, Chicago, IL 60629. Prenumerata metams — 10 dol. Šio numerio kaina — 5 dol.

Didelis 50 skaitmuo viršelyje ženklina penkiasdešimtąjį *Metmenų* numerį. Šis aukštinis numeris atskleidžiamas Lėnos Suteimos eilėraščių ciklu „Grafiti“. *Mokaus gyventi be žodžių — / Ir ką, tu brauki prabėgom? / Ir ką, tu, rasai pasukubom? / Ką reiskia tavo ženklai, / nebe sakiniai, / ant patilčių, tuorų, sienų / ir skaudžiai manyje? — / Tu savęs nebe matai, / tu manęs nebegirdi — / Tegu — Nesvarbu — / Tik kvėpuok, kvėpuok — / Algirdo Greimo „Intelektualinės autobiografijos bandymas: I“ yra susimąstymas prie Vytauto Kavolio atsiųstos anketos. Tomas Venclova spausdina du eilėraščių: „Seremetjevo, 1977“ ir „East Rock“. Vytautas Kavolis rašo „Nepriklausomas žmogus lietuvių istorijoje — čia atkar-tojama autoriaus tezė, kad Lietuva trūko radikalių protestantiškų sektų tradicijos (šiokart asmeninės savitvardos srityje). Kostas Ostrauskas duoda dramos „Ars Amoris“ ištrauką. Violeta Kelertienė tesia „Moters moterų prozę“ — tai feministinių temų analizė lietuvių prozininkų darbuose. Alfonsas Nyka-Niliūnas duoda trijų Goethės eilėraščių vertimus. Petras Jonikas svarsto tautos sąvoką straipsnyje „Kalbinis tautos sąvokos dėmuo Europos istorijoje“.*

Skyriuje „Is kultūrinio palikimo“ spausdinama Petro Cvirkos *Vienybei* nusiustas dramos vaidelis „Is Sibiro“. Skyriuje „Polilogas“ pasikalbėjimas su Viktoru Naku, Viktorija Kašubaitė-Matraga, Antanu Šileika ir Judita Sedaityte, pavadintas „Tarp blaivumo ir romantikos“.

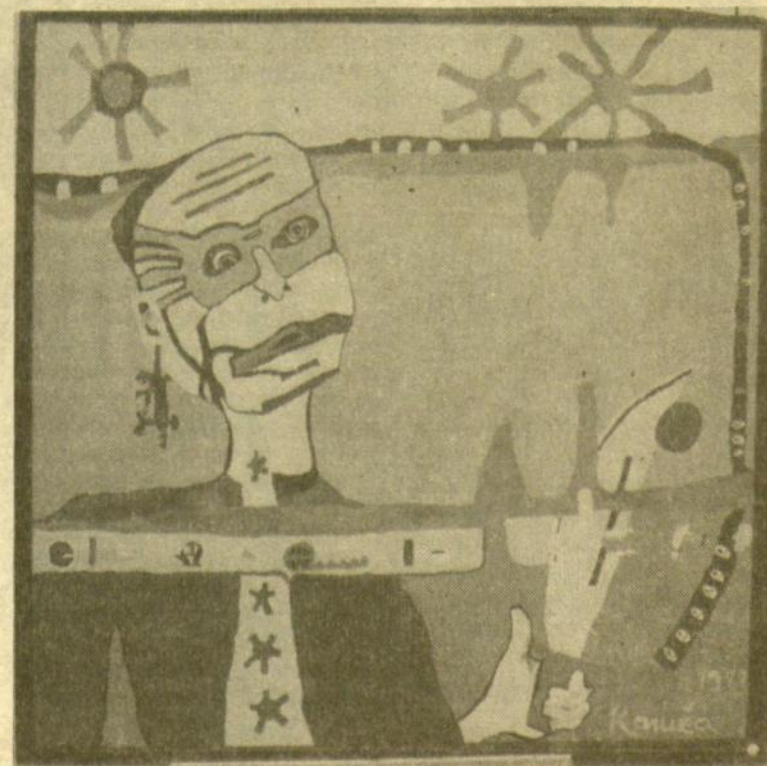
„Mokslai ir idėjos“ skyriuje Julius Smulkštys meta žvilgsnį į politinių mokslų raidą. Ilona Gražytė-Maziliauskienė duoda įvedamąsias mintis diskusijoms apie avangardo sąvoką ir dabartinę Lietuvos prozą. Alina Staknienė recenzuoja Albino Baranausko romaną *Piliakalnio šešėlis*, Vitolis E. Vengris — V. Kisarausko *Lietuvos knygos ženklai, 1518-1918*, o K. P. Žygas — knygutę *Atgimę paminklai*.

Numeris iliustruotas Ronaldo Augučio ir Stasio Eidrigevičiaus darbų nuotraukomis.

Margučio koncerte kovo 9 d. Jaunimo centre klarnetistas Ramūnas Kireilis su akompaniatorium Raminta Lampsatyte-Kollars.

Nuotrauka Ritos Musonytės.

Jonė Karužaitė-Arceno

Be pavadinimo

Andrejs Eglitis

***

Su žalių lapų šiurtenimu gyvenimas nušiuena:
Savo vienatvėj jaučiu tą perspėjantį virpėjimą
Po žiemos, prailgusios arba išdaigingai trumpos.

Su žalių lapų šiurtenimu gyvenimas nušiuena:
Galbūt — esu buvęs aš, o gal ir nesu,
Jei mane jau nusinešė sniegas ar žiedais dvelkianti pieva.

Su žalių lapų šiurtenimu gyvenimas nušiuena:
Gal paduot ranką? Taip. Kam? Kaip atsisveikint su žalių lapų
žaismu?

Mano praeinamumas kalba tūkstančių meilės kalbų.

***

Alyvmedžio šaknys sunertos, kaip rankos už pasaulio ribos.
Nuo Kristaus gimimo.

Tu esi mano alyva — mano gyvoji alyva —
Po Kristaus gimimo.

Perkelk mane per mirties tvorą, pernešk kartu su savo uogom —
Iki Kristus ateis.

Kreta

***

Ilgims metams slenkant, grandinės sudils,
Grandinės, graužusios nenusilenkiantį kūną kankinančių
svoriu —

Žinios mūsų daugiau nebedegins skausmu
Dėl tų, kurie galvą daužo į kalėjimų geležines duris.

Ilgims metams slenkant, grandinės sudils,
Ir bejėgės nukris ant nežinomų miegančiųjų kapų.

Ir tik širdies dūžis kada ne kada suriš mus su tais, paaukotais,
kuriuos kruvinam miege Rusijos žemė tyliai nusinešė.

Ilgims metams slenkant, grandinės sudils,
Mes nesam padėję jas nešti, ir nepažįstam jų svorio,
Ten, kur net gimstančios aušros miega ilga ilga mirties
naktimi.

***

Kuo tu šventesnė už kitas šalis?

Krauju.

Kuo tu didesnė net už didžiąsias šalis?
Krauju.

Visa, kas šventa, duodama mums krauju, visa, kas
šventa, iš mūsų

atimama krauju, visa, kas šventa, bus mums sugrąžinta
krauju — lašeliais arba placiais latakais
velnio ir Dievo išvaikščiotose mūsų žemės
šventose poilsio vietose.

Ir kraujo vėjas į mane pučia. Plaka širdis. Nurimk
dabar valandėlę,
raudonoji, mano krūtinėj — į laisvę, be perstojo,
per šimtmečius, kelią tu visad jautei.

Sinajaus dykuma
1978 gruodžio 7

***

Toli ant Karmelio kalno girdžiu Judėjos ragą.
— Amžinai nėra taikos — Amžinai mėlynos
Latvijos kalvos. Amžinai nėra taikos — — —

Amžinai verkia arfa — — —

Girdžiu Judėjos ragą, raudantį ir
dainuojantį Sulamitės dainas;

Tautos nuskaidrintos, ir pavojuje žengia
prieš savo Dievą.

***

Kol lapai nepageltę ir šiaurės vėjai dar nestaugia

Ir aš ilgiuosi tolumo savo gimtinės horizonto —

Aš jį ištempsiu kaip erskėčio aštrų smaigalį,

Gedžiu, kur tyli metėlės ir mano protėvių žolė

Kalasi pro jų kūnus ir šaltas jų grandinių jungtis.

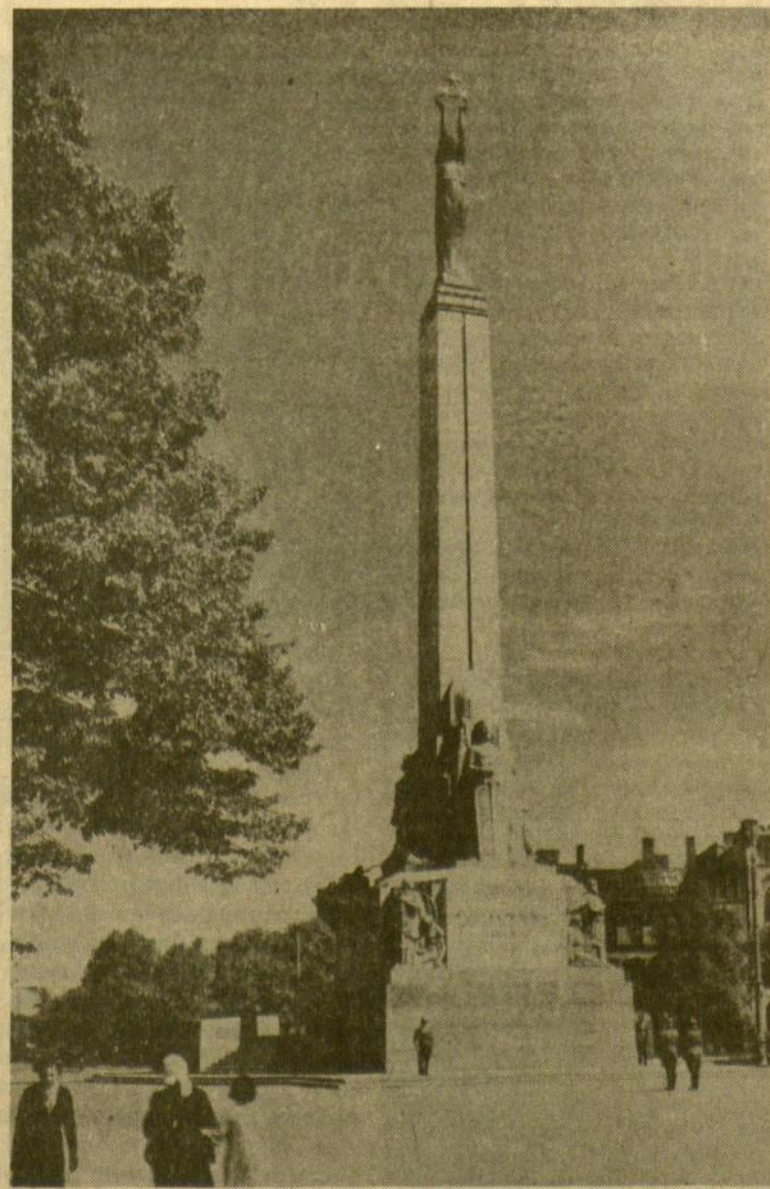
Latvijos laurai!

Gimtinės horizonto briauną

Ištempsiu kaip erskėčio aštrų smaigalį —

Ugnis į save besdamas nuo skurdo ir nuo šalčio.

Andrejs Eglitis — 1912 m. gimęs latvių poetas. Pirmuose jo rinkiniuose (*Zelta vālodze*, 1939; *Varvīksna*, 1939) ryški gyvybės ir kapinynų mistikos motyvų priešata. Vėliau šalia erotinių motyvų jo poezijoje vis stiprėja patriotinė tematika (*Nicība*, 1942), pasiekianti kulminaciją kantatoje *Dievs, tava zeme deg* (1943), apdainuojančioje visą latvių šalies tragediją. Vėlesniuose eilėraščių rinkiniuose vyrauja visuomeniniai, politiniai motyvai: *Dušeļu cietokšnis* (1945), *Uz vaigoga* (1946). Andrejs Eglitis savo poetinį talentą skiria latvių tautos likimui išaktyti. Ekspresyvas, grandioziniai vaizdai, regėtojo ir pranašo tonas. Išeivijoje jis yra buvęs Latvių nacionalinio fondo sekretoriumi Švedijoje ir *Cela Žīmes* redaktorium. (Pgl. L.E. t. V).

Latvijos laisvės kovų 1917-1921 m. paminklas Rygoje.

Pabaltijo 27 koncertas su Dana Pomerancaite

Pabaltijo draugija, įsteigta 1941 metais lietuvių, latvių ir estų, nuo 1956 metų ruošia kasmet trijų tautų, lietuvių, latvių, estų koncertus. Pagal *Christian Science Monitor* laikraštį, „Pabaltijo serijų koncertai užkariavo nuolatine vieta Bostono muzikiniam gyvenime“, o *Boston Globe* dienraštis sako: „Metiniai estų, latvių ir lietuvių kompozitorių ir atlikėjų koncertai rodo tų koncertų aukštą standartą ir atlikimų testinumą“. Tuo tarpu tie koncertai yra labai mažai skelbiami mūsų spaudoje. Pabaltijo draugija vykdo neįkainojamą kultūrinį darbą amerikiečių tarpe, nes išsina iš mūsų bendruomenių ribų plačiaja muzikinę areną kaip lygus su lygiu. Parnai *Boston Globe* davė labai gerą recenziją Lilijai Sukytei, šimtetui paties laikraščio puslapiuose suspindėjo Danos Pomerancaitės vardas, gimusios Lietuvoje, Kaune, nors koncertas buvo skirtas estams.

Vasario 2 dieną, First and Second Church of Boston salėje, įvyko 27-tos serijos koncertas, skirtas estams. Programą atliko New England Chamber orkestras, kurį buvo įkūręs Endel Kalam, estų smuikininkas, priklausęs Pabalti-

jo draugijai. Šis nedidelis kamerinis orkestras duodavo koncertus nuo 1968 metų. Įvyko didelė nelaimė jo dirigentui ir steigėjui Endel Kalam. Jis, diriguodamas savo orkestrą koncerto metu Longy School of Music, krito nuo širdies priepuolio ir nuvežtas į ligoninę mirė. Tai įvyko gruodžio 11 dieną 1985 metais. Tas pats orkestras turėjo atlikti programą š.m. vasario 2 d., ką ir padarė, tik jo dirigentu buvo Endel Kalam sūnus Tonu Kalam. Orkestras sudarytas iš 12 labai gerų profesionalų su Dana Pomerancaite, kaip koncertmeisterė. Programoje girdėjome: W.A. Mozart (1756-1791) *Divertimento in F major, K. 138*. Orkestras puikiai susigrojęs, tempai tikslūs, išlaiko barokinės muzikos charakterį, lengvumą, grakštumą, eleganciją. Jean Sibelius (1865-1957) veikalas *Romance in C major, Op. 42*, perkėlė mus į suomių romantizmą. Romantizmas buvo įvairių tautų tautinės nuotaikos išraiška devynioliktame šimtmečiuje. Sibelius pilnas pesimizmo, širdies skausmo, neišpasakytų platybių ir grožio yra artimas mūsų lietuviškai liaudies dainai. Edvard Griego (1843-1907) *Holderberg Suite, Op. 40*, mažai kur girdimas veikalas, skandinavių dvasia perteiktas, gilus, tobulas savo kiekviena detale.

Po pertraukos girdėjome solistę smuikininkę Daną Pomerancaitę, kuri atliko Franz Schubert (1797-1825) *Rondo in A major* smuikui ir styginiams D 438. Dana turi puikią rankų laikyseną, kas yra labai svarbus smuikininkui. Ypač jos dešinioji ranka judėjo laisvai ir ištraukdavo pilną smičiaus ilgį. Jos technika lengva, laisva, tonas lygus ir minkštas ir jos grojimas buvo šiltas, paprastas, kaip ir puikus veikalas, kurį ji pagrojo. Nuostabu, kad Tonu Kalam galėjo parinkti toki įspūdingą, aukštos meninės kokybės estų kompozitoriaus Rudolf Tobias veikalą *Oopala* (Noktiurnas). Veikalas romantis, tamsus, slegiantis, gilus, primenantis Chopin'ą, nors estiškas savo charakteriu. Bela Bartoko Rumunų liaudies šokis buvo paskutinis veikalas, užsklendžiantis šią idomią programą. Bela Bartok (1881-1945) laikomas modernistu, bet jis turėjo įvairių savo kūrybos laikotarpių, nusigręžimą į romantizmą, ir jo Rumunų liaudies šokis skambėjo romantiškai. Mes galėjome dar pasidžiaugti Danos Pomerancaitės grojimu, nes buvo daug vietų, kur ji grojo solo; ji lyg plaukiojo orkestro paviršiuje.

Dirigentas Tonu Kalam.

Baltistikos studijų konferencija

Dešimtoji Baltistikos studijų konferencija įvyks 1986 m. gegužės mėn. 29-31 d. University of Wisconsin-Madison. Konferencijos tema: Baltai už Pabaltijo ribų. Konferencija vyks Mendota ežero pakrantėje stovinčio Wisconsin Center patalpose, universiteto bibliotekoje, Wisconsin valstybiniame istorijos ir meno muziejuje bei universiteto Memorial Union rūmuose. Be akademinės programos numatytos parodos, susitikimai su vietinės valdžios atstovais ir kitos pramogos. Jubiliejinė konferencija baigsis pokyliu su menine programa.

Konferencijos poskyrių pirmininkai yra šie:

Menas/meno istorija — Olga Berendsen (Rutgers University);

Bibliografija — Rīvara Bergzīs (University of Toronto);

Tautosaka — Inta Carpenter (Bloomington, Indiana);

Istorija — Andrejs Plakans (Iowa State University);

Kalbotyra — Aleksandra Steinbergs (University of Newfoundland);

Literatūra — Violeta Keler-tienė (University of Illinois at Chicago);

Muzikologija — Johannes Tell (University of Michigan-Flint);

Socialiniai bei politiniai mokslai — Augustinas Idzelis (Cleveland, Ohio);

Teatras ir drama — Alfreds Straumanis (Southern Illinois University).

Rengiamas prieškonferencinis simpoziumas „Kultūrinė, politinė, psichologinė ir socialinė dinamika tarp tėvynės ir išeivijos: tyrinėjimų problemos ir parametrai“, kuriam vadovauja prof. Valters Nollendorfs (University of Wisconsin-Madison).

Dalyviams bus galima apsilankyti universiteto bendrabučiuose arba vietiniuose viešbučiuose, kurie visi yra netoli universiteto patalpų. Madison yra 90 mylių į vakarus nuo Milwaukee ir 160 mylių į šiaurės vakarus nuo Chicago. Madison miestas pasiekiamas ir oro linijomis. Be to, autobusai dažnai važinėja tarp Chicago's O'Hare aerouosto ir Wisconsin universiteto.

Konferencija rengia Baltistikos studijų puoselėjimo draugija (Association for the Advancement of Baltic Studies) ir University of Wisconsin, Baltistikos studijų centras (Baltic Studies Center). Adresas: Baltic Studies Center, 818 Van Hise Hall, 1220 Linden Drive, Madison, WI 53076. Telefonas: 608-262-2192.

jaunas, turintis energingus dirgavimo mostus, gražiai pravedė koncertą, kuris iš tikrųjų turėjo būti diriguojamas jo tėvo. Nuostabu, kad pergyvenęs tėvo mirtį gruodžio mėnesį, jis sugebėjo prisitaikyti prie orkestro ir ji gražiai ir gabiai pravedė. Tonu Kalam yra dirigentas, pianistas ir kompozitorius, išauklėtas Harvardo universitete, Kalifornijoje Berkeley ir Curtis institute. Jis dirbo keliuose universitetuose, bet dabar yra bedarbis. Dana Pomerancaitė yra gimusi Kaune, baigusi Maskvos konservatoriją, kur ji mokėsi pas žymų smuikininką David Oistrach. Nuo pėnai rudens ji dirba New England konservatorijoje. Jos vyras smuikininkas Mazurkevich dirba Bostono universitete. Jie išgyveno 10 metų Kanadoje.

Boston Globe skelbė šį Pabaltijo koncertą specialiais skelbimais, ir gerai recenzavo visus, be išimties, net estų kompozitorių Rudolf Tobias. Gale net suteikė komplimentą Pabaltijo draugijai, kurį laisvai cituoja: „Pabaltijo koncertų serijos, kaip ir New England Jewish Music Forum, duoda klausytojui tai, ko Symphony Hall ir Sanders teatras negali duoti: savosios muzikos bendrą išgyvenimą“.

27-tos serijos tolimesni du koncertai: kovo 9 dieną, 3 val. po pietų, toje pačioje salėje latvių vargonininkės Anita Grigalis Rundans ir balandžio 27 d. 3 val. p.p. ten pat — Marytės Bizinkauskaitės koncertas. Tikiu, kad tie du koncertai bus taip pat buvę gerai lankomi, kaip ir paskutinis su Dana Pomerancaite.

Elena Vasyliūnienė

NEH stipendija Baltų studijoms — iššūkis mums

RIMVYDAS ŠILBAJORIS

Baltų studijų draugija (Association for the Advancement of Baltic Studies) apjungia išeivijoje gyvenančius lietuvių, latvių ir estų darbuotojus humanitarinių ir visuomeninių studijų barose, ar jie būtų akademikai, ar rašytojai, ar aplamai švietūs žmonės, besirūpinantys savųjų tautų, o ir viso Pabaltijo kultūra ir ateitimi. Įsisteigus 1968-tais metais, ši draugija jau žymiai praturtino Pabaltijo tautų kultūros ir istorijos tyrinėjimų lobyną ir plačiai išgarsino mūsų vardą ir mūsų laisvės ilgesį tarptautiniame akademiniame ir politiniame pasaulyje.

Vienas iš reikšmingiausių įvykių AABS gyvenime 1985-tais metais — didelis laimėjimas, žymiai pakėlęs draugijos prestižą JAV vyriausybės akyse ir sukeles daug vilčių pagerinti mūsų finansinę būklę, buvo Federalinio humanitarinių mokslų paramos fondo (NEH — National Endowment for the Humanities) suteikta 50,000 dolerių stipendija AABS veiklai išvystyti. Kasmet į NEH ateina šimtai prašymų iš įvairiausių organizacijų bei universitetų, ir štai 1985-tais metais mūsų buvo viena iš 41 atrinktų, geriausiai save užsirekomendavusių grupių šiai paramai gauti. Oficialiame NEH pranešime sakoma, kad stipendija paskirta turint tikslą: „paskatinti mokslinių tyrinėjimų priemonių išvystymą Baltų studijoms, paremti ir paskatinti mokslo studijų paruošimą ir prisidėti prie AABS administracinės sistemos patobulinimo“.

Vienas iš ypatingų šios stipendijos aspektų yra tai, kad ji suteikia didelę ir džiuginančią progą platiems visuomenės sluoksniams konkrečiai prisidėti prie AABS darbo — iš tiesų net užtikrinti, kad skiriamoji 50,000 dolerių suma bus ir faktiškai pervesta į mūsų draugijos išdą. Mat šioji NEH stipendija priklauso prie vadinamųjų „iššūkių“

stipendijų („challenge grants“), kur reikia, kad paramą gaunanti organizacija ar bendruomenė per trejus metus (iki 1989-tųjų) pati surinktų trigubai didesnę sumą, negu NEH skirtoji, taip, kad iš viso susidarytų 200,000 dolerių fondas. Štai kaip dabartinis NEH vedėjas, John Agresto, paaiškina šį principą: „Mes čia, NEH, džiaugiamės galėdami suteikti paramą, kuri paskatins ir kitus tapti dalininkais, partneriais tiek dėl finansinės šių organizacijų gerovės, tiek ir jų pasiryžime siekti pranašų, aukštų standartų humanitarinėse studijose.“

Reiškia, principas toks, kad NEH pasėja sėklą su pasitikėjimu, kad ne tarp akmenų ir ne į dulkes šalia kelio, o į gerą, derlių nešančią žemę, kuria ir esame mes, susipratę, sąmoningi lietuviai, mylintys savo kraštą ir jo kultūrą, gerbiantys ir savo

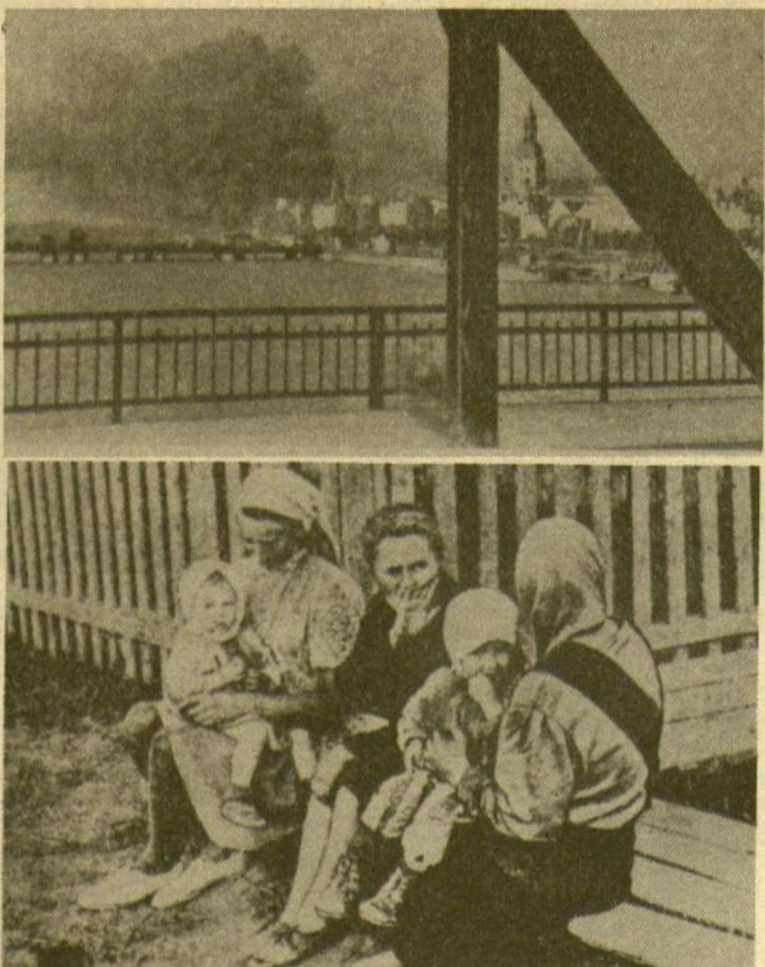
kaimynus latvius ir estus, su kuriais teks gi, jei iš viso laisvės dar galima tikėtis, kartu iš vieno dirbti ir gyventi. Svarbiausia tai, kad su užtikrinta finansine ateitimi turėsime jau dabar plačiai pripažintą ir ateityje be jokios laiko ribos išliekančią mokslinę ir kultūrinę organizaciją, kuri nebe priklausys nuo niekieno malonės ir galės tikrai skelbti savo laisvą žodį laisvame pasaulyje, kurio aidai neišvengiamai pasiekis ir tėvynės žemę.

Mūsų kaimynai pabaltiečiai jau dabar rodo gražų pavyzdį šito būtinio solidarumo: vienas latvis verslininkas baltų fondui jau paaukojo 20,000 dolerių, sudarydamas gerą pradžią visam šiam reikalui. Patys AABS valdybos nariai, tikėdami, kad veiksmas gražiau kalba už žodį, per vieno vakaro posėdį iš savo

asmeniškų lėšų sudėjo 7000 dolerių. Norisi atvirai pasakyti, kad kiekvienas šitai įneštas centas mums tą vakarą buvo lyg paliudijimas, kad pasitikime savo tautomis, jų žmonėmis, žinome, kad jie supras mūsų visų reikalo svarbą ir prisidės prie jo, kiek kas išgali. Reikėtų čia dar pridurti, kad ir nepabaltiečiai mūsų reikalais besidomintys mokslininkai, AABS valdybos nariai, lygiai su visais įdėjo ir savo įnašą bendram reikalui. Norėtusi iš tiesų tikėti ir pasikliauti savaisiais, kada ir svetimi į mūsų reikalą tiki.

***

Kviečiame visus prisidėti prie šio bendro reikalo, lygiai kaip prisidėjom ir įsteigėm Lietuvistikos katedrą, nes abudu dalykai turi lygiai tiek pat reikšmės mūsų kultūros, taigi, iš esmės paėmus, ir mūsų tautos ateičiai. Prašome į talką!

Latvių likimas Antrojo pasaulinio karo metu: (iš kairės į dešinę aplink) dega Rygos uostas, raudonarmiečiams okupuojant Latviją 1944 metais; į Sibirą deportuotos latvių moterys su vaikais 1941 metais; bėgliai iš

Latvijos Antrojo pasaulinio karo metu: bėgliai iš Latvijos laivelis Baltijos jūroje 1944 metų spalio mėnesį.